

World Trade Organization (WTO)

Opublikowano 13.02.2009

oprac. Wydział Informacji Antykorupcyjnej DP CBA

World Trade Organization (WTO) - Światowa Organizacja Handlu rozpoczęła działalność 1 stycznia 1995 roku. System ten jest jednak o pół wieku starszy. Podstawy dla jego funkcjonowania dał istniejący od 1948 roku Układ Ogólny w Sprawie Ceł i Handlu (*General Agreement on Tariffs and Trade - GATT*). Na przestrzeni lat GATT ewoluował poprzez kilka rund negocjacyjnych. Ostatnią i największą była Runda Urugwajska, która trwała w latach 1986-1994 i nadała kształt WTO, która powstała w 1994 roku w Marrakeszu (Maroko).

Podczas, gdy przedmiotem zainteresowania GATT, co do zasady był handel towarami, porozumienia WTO obejmują usługi, jak również prawo własności intelektualnej.

Polska była jednym z państw założycielskich – stosowne porozumienie ratyfikowała w roku 1995. Głównym zadaniem Światowej Organizacji Handlu jest liberalizacja międzynarodowego handlu dobrami i usługami, prowadzenie polityki inwestycyjnej wspierającej handel, rozstrzyganie sporów dotyczących wymiany handlowej oraz przestrzegania prawa własności intelektualnej. Kraje przystępujące do WTO zobowiązane są do dostosowania wewnętrznego ustawodawstwa do norm Światowej Organizacji Handlu oraz udzielania koncesji handlowych podmiotom zagranicznym.

Cele oraz zasady działania organizacji określone zostały w postanowieniach Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu. Zgodnie z art. 1 „WTO stanowić będzie ramy instytucjonalne dla stosunków handlowych utrzymywanych pomiędzy jego członkami, w sprawach dotyczących porozumień i związanych z nimi instrumentów prawnych”. Jednym z celów statutowych WTO jest działanie na rzecz prawidłowego wdrażania w życie porozumień handlowych zawartych w załącznikach do umowy założycielskiej. Porozumienia handlowe WTO można podzielić na dwie podstawowe grupy: obligatoryjne oraz fakultatywne. Porozumienia obligatoryjne, czyli takie, których stronami są wszyscy członkowie WTO, to:

Układ ogólny w sprawie ceł i handlu (*General Agreement on Tariffs and Trade - GATT* z 1994 roku),

Układ ogólny w sprawie handlu usługami (*General Agreement on Trade in Services - GATS*),

Porozumienie w sprawie handlowych aspektów własności intelektualnej (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights - TRIPS*),

Porozumienie dotyczące mechanizmu przeglądu polityki handlowej,

Porozumienie o zasadach i procedurach regulujących rozstrzygnięcie sporów.

{PODZIEL}

Do porozumień fakultatywnych zalicza się:

Porozumienie dotyczące zamówień rządowych (*Agreement on Government Procurement - GPA*),

Porozumienie dotyczące handlu samolotami cywilnymi (*Agreement on Trade in Civil Aircraft*).

WTO jest najbardziej wpływową organizacją na świecie. Liczy 135 krajów członkowskich.

Organizacja rozpoczęła intensywnie badać korupcję w zamówieniach publicznych w 1996 roku. W grudniu 1996 roku utworzona została Grupa Robocza Przejrzystości w Zamówieniach Rządowych (*Working Group on Transparency in Government Procurement*), która podjęła kontrolę przejrzystości rządowych praktyk w zakresie zamówień. Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Bank Światowy oraz Organizacja Narodów Zjednoczonych posiadają w Grupie status obserwatorów.

Zasady Światowej Organizacji Handlu, zmniejszające ryzyko występowania korupcji, obejmują nie angażowanie się w nieroztropną politykę. Protekcjonizm, co do zasady nie jest mądry z powodu szkód, jakie powoduje w wymiarze wewnętrznym, jak i międzynarodowym.

Konkretne rodzaje ograniczeń w handlu powodują dodatkowe szkody, ponieważ stwarzają sposobność do korupcji i innych form złego zarządzania.

Rodzajem ograniczenia w handlu, z którym zmagają się zasady WTO są stosowane limity, na przykład ograniczanie importu i eksportu do określonej ilości w każdym roku. W związku z tym, ceny ulegają sztuczemu wzrostowi, powodując niespotykane duże zyski. Profity te mogą zostać wykorzystane do wywierania nacisków politycznych, ponieważ dostępnych jest więcej środków do lobbingu. Taka sytuacja zaś może stanowić pole do nadużyć. Może stwarzać możliwości korupcyjne, na przykład podczas przydzielania limitów dla przedsiębiorców. Na całym świecie jest mnóstwo tego typu przykładów.

Innymi słowy, limity są złym sposobem ograniczania handlu. Rządy przyznały, że ich stosowanie nie jest wskazane. Pomimo tego, limity różnego rodzaju są w większości krajów, a rządy argumentują to koniecznością ich nakładania. Jednak rządy państw członkowskich podlegają kontrolom WTO, a

także zobowiązane są do redukcji większości ze stosowanych limitów, w szczególności w przemyśle tekstylnym. Stosowanie limitów może prowadzić do oskarżeń o nieuczciwe postępowanie.

{PODZIEL}

W wielu innych obszarach porozumienia WTO mogą pomóc również w zwalczaniu korupcji i złego zarządzania.

Przejrzystość (która odzwierciedla się na przykład poprzez udostępnianie społeczeństwu wszystkich informacji na temat obowiązujących regulacji handlowych), inne aspekty „ułatwień w handlu”, wyraźniejsze kryteria regulacji przyjmowanych w zgodzie z bezpieczeństwem i standardami produktów, równe traktowanie również są pomocne, zmniejszając skalę arbitralnie podejmowanych decyzji.

System ma na celu poprawę przewidywalności i stabilności. Jednym ze sposobów osiągnięcia tego celu jest zniechęcanie do stosowania limitów i innych środków, zmierzających do ustanawiania ograniczeń w imporcie. Innym sposobem jest spowodowanie, aby krajowe przepisy handlowe były tak jasne i przejrzyste, jak to tylko możliwe.

Wiele porozumień WTO wymaga, aby rządy ujawniały swoją politykę i działania publicznie w zakresie swojego państwa lub poprzez zawiadomienie WTO. Regularny monitoring krajowej polityki handlowej poprzez mechanizm rewizyjny polityki handlowej (Trade Policy Review Mechanism), zapewnia przyszłe środki sprzyjające przejrzystości, zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym.

WTO jest niekiedy określane jako organizacja „wolnego handlu”, jednak określenie to nie jest całkowicie dokładne. System uznaje taryfy oraz, w określonych okolicznościach, inne formy ochrony. Bardziej odpowiednie jest określenie, że jest to system zasad sprzyjających otwartej i uczciwej konkurencji.

Zasady dotyczące równego traktowania zaprojektowane są, aby zabezpieczyć uczciwe zasady handlu, sprzedaży dumpingowej (po cenach poniżej kosztów wytwarzania), jak również udzielania dotacji.

Tematyka ta jest złożona, a ustanowione zasady wskazują, jakie praktyki są uczciwe, a jakie nie; jakie kroki mogą podejmować rządy poszczególnych państw członkowskich, w szczególności reguluje kwestię nakładania dodatkowych obowiązków importowych, w celu kompensacji szkód spowodowanych nieuczciwymi praktykami w handlu.

{PODZIEL}

Wiele innych porozumień WTO ma na celu wspieranie uczciwej konkurencji: w rolnictwie, własności intelektualnej, czy też usługach. Na przykład umowa o zamówieniach rządowych (podpisana tylko przez kilka państw członkowskich WTO) rozszerza zakres obowiązywania zasad konkurencji na zakupy dokonywane przez tysiące jednostek rządowych w wielu krajach.

GATS - Układ ogólny w sprawie handlu usługami, nakazuje publikowanie wszystkich istotnych

przepisów prawnych i regulacji, a także tworzenie odpowiednich punktów informacyjnych w zakresie struktur biurokratycznych. Punkty te mają służyć zagranicznym przedsiębiorstwom oraz rządowi do uzyskiwania informacji o ustanowionych regulacjach w każdym sektorze usług. Następnie mają obowiązek powiadomić WTO o każdej zmianie w regulacjach, dotyczących usług podlegających konkretnym porozumieniom.

Jednostki indywidualne oraz przedsiębiorstwa uczestniczące w handlu muszą znać obowiązujące w nim zasady. Dlatego też fundamentalną regułą jest ich przejrzystość. WTO osiąga tę przejrzystość na dwa sposoby: rządy państw zobowiązane są do przekazywania WTO oraz ich członkom informacji o podjętych środkach, polityce, przepisach lub regulacjach, poprzez instytucję „zawiadomienia”. Ponadto WTO prowadzi systematycznie kontrole przyjętych przez poszczególne państwa praktyk handlowych. Rewizje są częścią przyjętego Porozumienia Rundy Urugwajskiej, jednak zaczęto je stosować kilka lat przed zakończeniem rundy – były wczesnym rezultatem negocjacji. Uczestnicy zgodzili się przyjąć instytucję rewizji na Konferencji Ministerialnej odbywającej się w grudniu 1988 roku. Z kolei pierwsza rewizja miała miejsce w roku następnym. Początkowo koncentrowały się wokół handlu towarami. Wraz z utworzeniem WTO w 1995 roku, ich zakres poszerzył się o zakres zainteresowania WTO, włączając usługi i własność przemysłową. Cele specjalnego organu WTO powołanego do prowadzenia kontroli są następujące:

- wzrost przejrzystości i zrozumienie polityki handlowej danego kraju i prowadzonych przez niego praktyk, za pomocą systematycznego monitoringu;
- poprawa jakości publicznej i rządowej debaty na ten temat;
- wielostronna ocena efektów prowadzonej polityki w światowym systemie handlu.

Rewizje skupiają się na przyjętej polityce handlowej oraz praktykach handlowych danego państwa członkowskiego. Kontrole takie zachęcają rządy państw członkowskich do bardziej dokładnego przestrzegania zasad WTO oraz wypełniania przyjętych zobowiązań.

Częstotliwość dokonywania kontroli jest uzależniona od wielkości kraju. Czterech największych handlowców: Unia Europejska, Stany Zjednoczone, Japonia i Chiny są kontrolowane średnio raz na dwa lata. Następnich 16 krajów (pod względem udziału w handlu światowym) są kontrolowane raz na cztery lata. Pozostałe państwa podlegają kontroli raz na 6 lat, z możliwością wydłużenia tego czasu dla krajów najstabilniej rozwiniętych.

Siedzibą organizacji jest Genewa.

[World Trade Organization - WTO](#)

